

але думаю, поки ще не зовсім мізки висохли, тож тямлю, що таке дружба справжня. Це точно інше. А справжнє воно лишилося, хоч його і мало. Приїздила до тебе Марта і любить тебе давно. А красива яка, навіть без усього наліпленого та причепленого! А ще красива душа в неї, а це – головне. А її сільську красу на городську ти в силах змінити: відправити там у

парикмахерську чи ще куди. Тільки не переборщи, – дід лукаво усміхнувся, – із формами там усе гаразд, природа не обділила.

Уже спустився на землю вечір, пахли яблука, десь гавкав собака. Сиділи, обнявшись, за столом у саду Мудрість та Молодість і голосно співали красиву пісню, щоб усе село чуло, що до Сірків онук приїхав.

СМІТТЯ

Розділ 1

Упізнавати близьку для тебе людину в морзі – цього нікому не побажаєш. Навіть найлютішому воєгови. Нікому...

Вони сиділи в півтемному коридорі. Світила, чи, точніше, жевріла, лиш одна лампочка, та й то далеко, біля входу. Їх було четверо. Молода жінка років тридцяти все тихо плакала, перебираючи в руках картату носову хустку. Її волосся було скуйовджене. Мабуть, запускала в нього руки, сильно нервуючи.

Поряд сиділо подружжя поважного віку. Чоловік обіймав дружину за плече й дивився в одну точку на давно нефарбованій стіні лікарні. Його дружина мала темні кола під очима й геть опухлий через сльози ніс.

Біля них сиділа дівчина років двадцяти. І то максимум, що їй можна було дати. Але погляд вона мала дорослий, аж занадто дорослий. Поводилася ця юнка найбільш спокійно, а виглядала суворо, чи що. У двадцять дівчата не мають так виглядати.

Патологоанатом заводив їх по черзі. Спочатку зайшла Марія. Уніс ударив важкий сморід. Картата хустинка випала з рук, коли вона побачила накрите тіла: троє мертвих чоловіків лежали перед нею. Лікар знімав простирадла по черзі. Під першим був хлопець років дев'ятнадцяти, із дуже красивим, якимсь наче жіночим обличчям. Другий – чоловік передпенсійного віку, явно, не її Максим. Після «чужого» тіла Марія могла видихнути, але сльози все одно котилися. Це смерть, нехай і чужа, але смерть.

Лікар попередив, що останнє тіло дуже понівечене і попросив зберігати спокій. Відкрив. Вона не змогла довго дивитися. Відвернулася, у вухах зашуміло, у скронях пульсувала гаряча кров. Нашатир вернув до тям. Вона мала дивитися, іншого вибору не було.

Тіло обгоріло майже повністю. Цілою лишилася тільки права рука. Так, саме цей запах, запах горілого людського м'яса, вона почула, коли ввійшла.

– Ну що? – запитав анатом.

– Я... Я не знаю, – тремтячим голосом озвалася Марія і відступила на крок. – Я не розумію. Ні. Ні! Ні, це не може бути він!

Жінка істерично закричала, помітивши на пальці обручку. Так, це її Максим, її коханий, її єдиний чоловік, друг, її янгол, її герой. Такої обручки не може бути іншої...

Знову сиділи в коридорі. Марія чекала на документи. Чекали також батько й мати хлопчини з дівчачим обличчям. Жінка весь час ридала в чоловіка на грудях. Її трусило. Згодом навіть почала блювати, чи то від нервів, чи від довгого плачу.

Вийшла дівчина із суворим поглядом. Вона була геть роздратована і скоріше для себе, ніж для оточення, сказала:

– І що нам тепер робити? Що мені робити? Олька тепер мені. За що мені це все?! – голос зривався на крик. Вона присіла під стіною і з безумним, якимсь нелюдимим виглядом, сміючись істеричним сміхом, закричала:

– Захистив свою Україну? Захистив?! А про нас ти подумав? – тільки тепер на її очах з'явилися сльози.

– Подумав, дочко, подумав, – до неї присів та обійняв за плечі чоловік із подружжя. – Вони про нас, про нас якраз і думали. І тато твій, і наш Альошка. Про нас. Та так сталося. Так сталося... – Його погляд був пустий і безсилий. Сьогодні він утратив сина, єдиного сина.

А в сестринській на другому поверсі поліклініки сиділа та сама Олька – дівчинка років п'яти, що залишилася тепер із двадцятирічною сестричкою наодинці серед цілого, такого великого і такого невимовно жорстокого світу. Медсестри співчували дівчатам, переказуючи одна одній історію про їхню важку долю – про те, що їхня мати померла, коли народжувала меншу дочку, і що жили вони з татом, який, дочекавшись, коли Оля хоч трішки підросте, пішов добровольцем в АТО. А сьогодні повернувся...

Розділ 2

– Ну, як це ти підеш туди? – знервовано говорила Марія чоловікові. – Максиме, я не згодна. Я тебе не відпущу.

– Вибач, але я все вирішив, – молодий чорнявий чоловік говорив зі стовідсотковою впевненістю в голосі.

Марія знала, що він уже все обдумав і відмовити його не вдасться, але не могла просто мовчати.

– Навіщо тобі це треба? – жінка благально дивилася, повертаючи його обличчя руками до себе. Вона поцілувала його та пригорнулася. – Не кидай мене.

– Марійко, я не можу тут сидіти. Ти уявляєш, скільки дітей стає сиротами через усе це? Скільки людей там гине? І діти, до речі, теж.

– А якщо в нас із тобою дітей немає, то тут тобі робити нічого, нікого захищати, так, чи що? – вона з докором чи навіть гнівом кинула йому і випросталася з обіймів, сховала погляд.

– Ну, зірочко, до чого тут це? Ти ж знаєш моє ставлення до дітей, тим паче до сиріт. Ти ж знаєш, як мені було в дитячому будинку. Я не хочу іншим того ж. А ти мене навчила любити. Тому я й тебе йду захищати, тебе, розумієш? Що буде, якщо вони й сюди прийдуть? Що тоді? – він поглянув на неї, обійняв і поцілував у скроню. – Усе буде добре. Вір мені. Ти ж наче кожного дня бачиш обручку і забула, чи що?

– Ні, не забула.

– І що там написано? Що моя зірочка мені обіцяла, а я їй?

Марія поглянула на обручку, де на зовнішній стороні було вигравіювано надпис:

– «Кохаю. Пробачаю. Оберігаю».

– От бачиш. Все точно. Я тебе люблю, маленька, через те хочу вберегти від злих чоловічків. А ти мені вибачай, що з тобою не порадився.

– А як же фірма? – понурим голосом, із комом у горлі, спитала вона.

– Я про все домовився із Сашком. У тебе ж брат з головою. Та й скільки років працюємо разом. Він же все знає.

Настала ніч. Максим спав, а Марія лежала в нього на плечі й дослухалася, як б'ється серце коханого, гладила волосся на грудях і запам'ятовувала його запах. У неї є лише ніч, до ранку. Завтра він поїде...

Розділ 3

Вона змогла все витримати: і впізнання, і похорон, тільки визнати його смерть було дуже важко, так важко, наче небо впало і придавило її до землі, й дихати стало майже неможливо і невимовно боляче. Їїсти вона не могла, і спати.

– Як жити можу я, коли він уже не живе? – така думка з кожним днем міцнішала, росла, заповнюючи собою спочатку кімнату, потім – увесь будинок. І більше ні для чого місця не лишалося.

– Де я? – ледь розплющивши очі, спитала Марія у брата, що сидів біля ліжка. У голові паморочилося. Кімната переверталася. Відчувала сильний біль у животі. Губи запеклися, дуже хотілося пити.

– Ти в лікарні, – сказав Сашко.

– А я думала, що померла. Краще б померла.

– Не говори так, моя хороша, – хлопець ніжно погладив розкуйовджене руське волосся сестри.

– Сань, я так хочу померти. Та гріха боюся. Бо я ж хочу до нього піти, а так буду блукати по світу за самотністю, – вона витирала всією долонею сльози, що котилися по щоках. – Чого все так сталося? Чого те АТО сталося? АТО. Хто його так назвав?! Війна там, ВІЙНА!!! І помирають там, на війні. А хтось на це ди-

виться, наче згори. Сань, – вона взяла брата за руку і міцно її стиснула, – ти розумієш, які ми нікчемні? Одна людина, дві-три чи десять. Скільки там їх?.. Вони все вирішують. Вирішують, що хтось має вбивати одне одного, вбивати дітей, жінок, спалювати їх, різати, стріляти. І їм підкоряються мільйони, – її очі горіли безумством, вона сіла на ліжку. – І ми як мурашки для тих десяти. А їм байдуже все. Вони просто чогось хочуть: грошей чи влади, чи чого вони, кляті, хочуть?! Коли їм буде досить?!

Сашко вийшов із палати, а через хвилину туди вбігла медсестричка і зробила ін'єкцію.

– Я прийду ввечері, – гукнув із дверей брат.

Надворі вже сутеніло, коли до палати знову зайшов Сашко.

– Привіт. Тобі вже трішки краще? – запитав.

– Щось таке, – вона поглянула на нього безсилим, туманним поглядом.

– У мене для тебе новина. Хороша.

– Кажі, – скептично усміхнувшись, сказала Марія.

– Ти вагітна.

Очі Марії миттєво округлилися, і вона поглянула на брата розгублено та здивовано.

– Так, аналізи показали. Але доки ти була не при тямі, приходив лікар і сказав, що є загроза переривання вагітності, тому тобі не можна вставати з ліжка і, наскільки це можливо, нервувати.

Цієї ночі жінка майже не спала. Була спантеличена й розгублена, і щаслива, і сумна, що не може поділитися такою бажаною, такою очікуваною новиною з коханим. Але в ній тепер є його продовження, його син чи донька. Тож, виходить, не дарма Максим приїздив у відпустку. Мабуть, такий шанс їм дав сам Бог. Вона передумала все-все: про те, що їхня дитина може бути схожа на нього зовні, а може за характером чи якимось із талантів, голосом чи...

Тільки перед світанком Марія заснула.

Розділ 4

У коридорі відбувалася якась метушня. Когось привезли у важкому стані. Голосила жінка, благаючи врятувати її доньку. Саме навколо неї, як виявилось пізніше, сімнадцятирічної «Жінки номеродин», зібрався чи не весь медперсонал того ранку.

Санітарка, що доглядала за Марією, пояснила: швидкою привезли вагітну, у якої дитина завмерла всередині.

Дізнаватися про подальшу долю дівчини Марія не стала, оскільки вирішила берегти свої почуття заради власної дитини. Тому не допитувалася, чи операцію тій робили, чи народила померлу дитину. У будь-якому випадку і те, і те дуже страшно. Вона не хотіла про це думати. Та надвечір саме до її палати поклали цю молоду й напрочуд красиву, змучену пацієнтку. Дівчина відвернулася до стіни й не розмовляла. Її можна було зрозуміти.

Настав вечір. Місяць заглядав до кімнати. Марія заснула, на диво, міцним, спокійним, глибоким сном. Уперше за останній час.

Прокинулася ж раптово, точніше – її розбудив крик сусідки по палаті: – Іди геть! Я не хочу тебе бачити! Я тебе не хотіла! Йди геть!

Забігли медсестра й санітарка. Їй укололи заспокійливе.

За 15 хвилин до цього.

«Жінка номердин» майже спала, уже щось починало снитися, коли почула голос:

– Мамо, мамочко, ось яка ти.

Вона прокинулася й поглянула в темний куток, звідки лунав звук.

– Мамо, не бійся. Це я – твоя доня. Я так тебе хотіла побачити. Мені тепер добре. Спокійно. У тобі було чомусь так боляче. Так гірко, так сумно.

Волосся здійнялося на голові, мурашки побігли по шкірі, а ноги та руки затерпли...

– Мамочко, я бачила сьогодні таке страшне: дітки з відірваними ручками й ніжками. Чому це так? Це ті люди жахливі з ними зробили, що в білому вбранні ходять. Чому їхні мами їм це дозволили? Чому я не з тобою? Скажи мені.

Дівчина побачила, як у темному кутку ворухнулася маленька тінь і рушила до неї. Вона закричала:

– Іди геть! Я не хочу тебе бачити! Я тебе не хотіла! Йди геть!

І насправді вона не хотіла цієї дитини. Не хотіла «псувати» свою молодість, а піти зробити аборт теж не могла, бо не мала вісімнадцяти років, а отже, повинна була привести із собою принаймні когось одного з батьків. Та як сказати про те, що ти підробляєш повією, навчаючись, просто для того, щоб купувати собі нові і ще нові лахи та ходити по клубах? Сказати людям, які тобі ні в чому ніколи не відмовляли й давали все, що могли, навіть, можливо, більше? Ні! Тож вона тягала меблі й пила пігулки. Різні, які траплялися. Щоб убити. А воно вчепилося так міцно, що, навіть коли померло, залишалося в ній. І тоді вже сказати мамі довелося, коли швидко привезла в лікарню, бо ж знову не мала грошей – спустила на клуби й коктейлі.

Батькові так і не повідомили. Коли через 5 років вона виходила заміж, він був упевнений у її цнотливості. А дитину Бог їй чомусь усе-таки дав, і вона стала зразковою мамою та дружиною.

Розділ 5

Марія про все здогадалася. Їй було бридко й дивитися на ту химерну істоту, що зветься жінкою. Мабуть, та відчула ставлення всіх до її вчинку й наступного дня втекла з лікарні.

На її місце прийшла інша – «Жінка номердва». Вона була коротко підстриженою, без макіяжу та вся у веснянках. Але вони не псували її обличчя, а надавали якоїсь, як кажуть, родзинки. Вона зайшла в палату і привіталася. У руках тримала пакет. Марія помітила, що її пальці дуже тремтять. Хвилювання

також упізнавалося за частими дотиками до волосся.

Через п'ять хвилин до кімнати ввірвалася, а не зайшла, ще одна особа – «Жінка номертри». Побачивши вільне ліжко, підійшла, сіла й почала швидко перевдягатися. У неї задзвонив телефон, тож узяла трубку й мовила:

– Так. Я тут недалеко, у перукарні. Ти там свої справи коли скінчиш, наברי мене. Я недовго.

І поклала слухавку. До палати зайшов лікар – чоловік років п'ятдесяти. Лисий, із сумним обличчям:

– Так, дівчата, хто з вас «Жінка номертри»?

– Я.

– А, впізнаю, – якимось непривітно сказав лікар.

– Яка вагітність?

– Восьма.

– Скільки пологів?

– Одні.

– Не передумали?

– Ні.

Тепер Марія зрозуміла, у чому справа. Тільки не хотіла сприймати однієї речі: чому в тій самій кімнаті знаходяться люди, які мріють, молять Бога, щоб допоміг зберегти дитину, і які хочуть від неї позбутися? Річ у тому, що банальний ремонт ніхто не скасовував. І потрапила вона до лікарні в той несподіваний момент, коли іншу частину відділення саме приводили до ладу.

Лікар підійшов до дівчини з веснянками.

– Тоді Ви – «Жінка номердва». Так, тут за показами. Бачу. Не можна.

У руської покотилися сльози.

– Ну, нічого, – сказав лікар, – діти ж є?

– Є. Мироська, – ледь чутним голосом прошепотіла.

– Ну, от і добре. Готуйтеся. Вирішуйте самі, хто перший. Мені різниці немає.

Коли він вийшов, у «Жінки номертри» знову задзвенів телефон:

– Алло. Так. Привіт, Натусь. Та де-де? На процедурі. Натю, яка епіляція? Інша, ота процедура. Та так, і в цьому місяці теж, прикинь? Ну все, бувай, бо вже йду.

Вона відключила телефон і сказала:

– Я перша, бо в мене мало часу.

Коли вона пішла, Марія поглянула на «Жінку номердва». Та плакала й зовсім не рвалася «бути першою». Її плечі опустилися й тільки час від часу здійсмалися від схлипувань.

«Жінка номертри» повернулася дуже швидко. Переодяглася і вже на ходу телефонувала чоловікові й повідомляла, що «вже вийшла з перукарні». Їй услід медсестра сказала, що та має хоч трішки полежати, але ніхто вже не чув.

Марія лежала й намагалася не дивитися, як страждає «Жінка номердва». У неї самої котилися сльози, хоч намагалася відволікатися. Уже все сталося. Русьва зайшла до палати, лягла й відвернулася. Їй не можна було народжувати. Принаймні так сказали в невеликій районній лікарні: два роки тому з'явилася епілесія. Хоч, як виявиться пізніше,

можна було б дібрати препарати, що блокували б напади хвороби, і народжувати в спеціальному перинатальному центрі. Та сталося інакше. Хтось вирішив по-своєму долю маленької людини, хтось просто випадково, чесне слово, скалічив назавжди душу дівчини у веснянках, яка обіцяла «купити» братика чи сестричку своїй Миросі й так цього хотіла.

Розділ 6

Стан Марії раптово погіршився. Знову підключили крапельниці, болів низ живота. Вона розхвилювалася.

До палати поклали нову сусідку – вагітну з животиком, місяць шостий. Марія почувалася геть кепсько, тому на спілкування не набивалася.

А ця жінка – «Жінка номерчотири» – постійно гладила живіт, але лице її не було щасливим, навіть навпаки. Прийшли медики й почали колоти їй щось у живіт.

– Певно, щось серйозне з дитиною, – подумала Марія, зовсім не розуміючись на медицині.

Згодом стало ясно, що щось не так. Цю жінку до чогось готували, підключили крапельницю, ввели «Окситоцин». Викликають штучні пологи.

Вона витримала все, ця жінка. Пологи, як у звичайної породіллі: з переймами, болем, але вкінці не було радості. Був сум та сльози. Вона народила дитинку, дівчинку, вже другу, вже другу без черепної кістки. Бо в них із чоловіком, бач, несумісність.

– О Господи, за що їй таке горе? – думала Марія, коли побачила розбиту «Жінку номерчотири» вже без живота. А та, за звичкою, усе його періодично гладила.

Та «Номерчотири» вважала, навіть була переконана, що страждає не дарма. Це Бог її покарав. За першу вагітність, якої не захотіла. За дитину, від якої відмовилася.

У неї був чоловік, і вони жили в шлюбі. Кохала його і швидко завагітніла. А він сказав, що йде до іншої, яка теж чекає дитину. І в них є хлопчик, якому вже десять років. А в неї було три вагітності, а дитини жодної так і нема...

Але вона замолить гріхи, дитина в неї буде, здорова дитина в «Номерчотири», дівчинка – результат четвертої вагітності. І їй буде зовсім байдуже, що й другий чоловік не вельми хотів ставати батьком.

А тим часом, розбита й змучена, лежить у ліжку в темній палаті, чуючи з коридору голос медсестри, яка дорікає санітарці:

– Ліліє Андріївно, ви знову забули винести біологічні відходи? Стільки можна?!

– Ой, Людочко, забула. Ото ж уже вік, склероз, певно.

Санітарка практично побігла коридором.

А Марія слухала схлипування «Жінки номерчотири» й обурювалася подумки:

– «Біологічні відходи»... Хто вигадав цю назву? Хто дав право так це називати. Відходи... Тобто сміття, чи що? Оця жінка, яка страждає, яка носила під серцем – продукує сміття?! У мені сміття, коли щось, не приведи Господи, піде не так? Тоді й чоло-

вік мій, певно, сміття... Тільки іншого, промислового масштабу. Викидень матінки-війни, чи що?..

Думки перервав біль. Нестерпно заболів живіт, пішла кров.

Він не втримався. Вона не втримала. Не втримала Його дитину.

Після огляду лікар сказав, що треба «дочищати» те, що лишилося.

– Не хвилюйтеся. Усе буде добре. Дамо вам наркоз, так буде краще.

Вона скипіла від цих слів:

– Краще? Кому краще? Кому добре? Мені чи дитині моїй, чи, може, моєму мертвому чоловікові буде краще від того, що в нього так і не народиться син чи донька? – вона кричала на весь поверх, зриваючи голос. – Що ти в цьому розумієш, ти – дітовбивця! Ти кожного дня розриваєш їхні маленькі тільця на шматки і тобі байдуже!

– Готуйтеся. Зараз Вам уведуть наркоз, – спокійним голосом сказав лікар. Ні, він не був безсердечним і завжди обстоював збереження вагітності. Просто вже багато бачив за своє довге життя.

Розділ 7

Марія відходила від наркозу поступово. Світильник навпроти двоївся, і ще хотілося спати. Часом сон сплітався воедино з приходом санітарки чи медсестри.

Вона знову напівпрокинулася й побачила Максима.

– Я померла. Як добре, – посміхнулася, – тепер ми будемо всі разом.

– Тихо-тихо, все позаду. – Він обійняв її і поцілував у чоло.

– Ти якийсь інший, я тебе пам'ятаю іншим, – вона відсторонилася і поглянула на нього. – Максиме, я не сплю? Ти живий? Як таке може бути?

– Ні, маленька моя, то все неправда. Я живий. І все в нас буде добре.

Марія дивилася на нього широко розплющеними, розгубленими очима, наче прокинувшись від сну:

– Я ж бачила обручку. Це ж твоя обручка.

– Прости мені, прости. Я її загубив, а він знайшов і одягнув, щоб не втратити, щоб віддати. Уже не важливо. Усе буде добре. Тепер я тебе не покину.

– А де ти був стільки часу? – не вірячи своєму щастю, спитала жінка.

– Я все розкажу. Але потім. Тобі треба відпочити.

– У нас не буде діток, – Марія благально дивилася на нього, відчуваючи свою провину, та він її заспокоїв:

– Одне твоє слово – і в нас буде діточок, як на небі зірочок, – він намагався посміхатися. Тоді, вже серйозно, сказав:

– Знаєш, скільки там їх залишається без батьків. А в нас є можливість. Прибуток від фірми стабільний, ми зможемо взяти не одного і навіть не трьох. Тільки скажи.